

הוציא המלוה את השטר 'עד שלא פרעו', כלומר שהלוה אינו טוען שפרעו, חייב, אבל אם הוציאו 'משפרעו', כלומר שהלוה טוען שפרע את החוב הכתוב בשטר, אין המלוה חייב על הוצאתו, מפני שאינו ראוי לכלום. ורבי יהודה חולק וסובר שגם אם טוען הלוה שפרע את החוב הכתוב בשטר יכול המלוה לגבות את חובו בשטר זה, ולכך חייב על הוצאתו.

אופן נוסף בביאור מחלוקתם: **רַבָּא אָמַר, דְּכּוּלִּי עֲלָמָא** – הכל מודים ב**מִדְּוָה בְּשִׁטְרָא שְׂכִיבְתוּ, שְׁצִירָהּ הִלּוּהּ לְקִיּוּמָא** ולהודות שלא פרעו, ואם טוען הלוה שפרעו אין חייבים על הוצאת השטר, כיון שאינו ראוי לכלום, ומדובר בשטר מקיים, **וְהָקָא בְּכֹחֵבִין שׁוֹכְרֵי קְמִיפְלָגִי** – וכאן בברייתא נחלקו תנא קמא ורבי יהודה האם כשטוען המלוה שאבד לו השטר, חייב הלוה לפרעו, והמלוה יתן לו שובר על הפרעון, או שיכול הלוה לומר שאינו רוצה לקבל שובר שיהא צריך לשמרו כל ימיו שלא יאבד ושלא יאכלהו העכברים, ומה ששינוי בברייתא 'משפרעו', היינו שהוציאו המלוה בשבת לאחר שפרעו הלוה. **תֵּנָא קָמָא סָבַר, כּוֹחֵבִין שׁוֹכְרֵי** – המלוה יכול לכופף את הלוה לקבל ממנו שובר על הפרעון ולא את השטר, וממילא, לא צריך המלוה את השטר לאחר שנפרע, ולפיכך פטור אם הוציאו. **וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר, אֵין כּוֹחֵבִין שׁוֹכְרֵי** – אין המלוה יכול לכופף את הלוה שיקבל ממנו שובר, אלא הלוה יכול לכופף אותו שיחזיר לו את השטר, וממילא, צריך המלוה את השטר כדי להחזירו ללוה, משום שאם לא יחזירו לו, יתבע הלוה שישלם לו מה שפרעו, ולפיכך חייב על הוצאתו.

אופן נוסף בביאור מחלוקתם: **רַב אִשִּׁי אָמַר**, תנא קמא ורבי יהודה נחלקו באופן שהוציא הלוה את השטר לאחר שפרע את החוב והחזירו לו המלוה, ומה ששינוי בברייתא המוציא שטר חוב 'משפרעו' היינו שפרע הלוה את החוב ונטל את השטר, תנא קמא סבר שפטור מכיון שאינו צריך לשטר, ורבי יהודה סבר שחייב **מִפְּנֵי שְׁצִירָהּ לִשְׁטֵר לְהִרְאוּתוֹ לְכַעַל חוֹב שְׁנִי** – לאדם אחר שהוא רוצה ללוות ממנו, **וְרַבָּא רַבִּי חִזִּי נְבָרַא דְּפִרְעָא אָנָּא** – שרוצה לומר לו, ראה שאדם נאמן אני שפרעו חובותיו.

שינוי במשנה: המוציא עזר, שיעורו **כְּדִי לַעֲשׂוֹת כּו'** תיק לקמיע. הגמרא דנה בשיעור העזר שחייבים על הוצאתו: **בְּעָא מִינֵיהּ רַבָּא מֶרֶב נַחֲמֵן, הַמוֹצִיא עוֹר מַעֲבֹד, בְּכֻמָּה שִׁיעוּרוֹ לְהַתְחִיב עַל הוֹצָאתוֹ. אָמַר לִיה רַב נַחֲמֵן, בְּדַתְנָן** – כמו ששינוי במשנתנו, המוציא עזר, שיעורו **כְּדִי לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ תִּיק לְקַמִּיעַ**.

[עוד שאל: **הַמַּעֲבֹד**, על ידי מליחתו, בְּכֻמָּה שִׁיעוּרוֹ לְהַתְחִיב עָלָיו משום מלאכת מעבד. **אָמַר לִיה רַב נַחֲמֵן, לֹא שְׁנָא** – אינו שונה מהשיעור שחייבים עליו לענין הוצאה, שהוא כדי לעשות תיק לקמיע].

עוד שאל: המוציא עזר העומד לְעַבְדּוֹ, ועדיין לא עיבדו, בְּכֻמָּה שִׁיעוּרוֹ לְהַתְחִיב עַל הוֹצָאתוֹ. **אָמַר לִיה רַב נַחֲמֵן, לֹא שְׁנָא** – אינו שונה מהשיעור שחייב על הוצאת עזר מעובד, שהוא כדי לעשות תיק לקמיע.

רב נחמן מביא ראייה לדבריו: **וּמֵנָא תִּימְרָא** – ומנין למדתי לומר כן, שיעור שאינו מעובד שיעורו כעזר מעובד, בְּדַתְנָן במשנה (להלן קה). **הַמְלָלָן** – המכבס את הצמר במים, **וְהַמְנַפֵּן** – מפריד בידו את חוטי הצמר זה מזה, **וְהַצּוֹבֵעַ** אותו, **וְהַטּוֹחַ** – העושה ממנו חוטים, **שִׁיעוּרוֹ לְהַתְחִיב מִשּׁוּם מִלְאכּוֹת אֵלוֹ הוּא בְּמִלָּא רֹחֵב הַסֵּיט בְּפֹל** – פי שנים מהרווח שיש בין האצבע לאמה כשמרחיבן, שאם ליבן או ניפץ או צבע או חוטי ארוך כשיעור הזה חייב. **וְהָאֲרִגְנִי שְׁנֵי חוּטִין** – המכניס שני חוטי ערב בתוך חוטי השתי, **שִׁיעוּרוֹ לְהַתְחִיב מִשּׁוּם אֲרִיגָה הוּא אֵיךְ בְּרוּחַ הַבַּגְד בְּמִלָּא רֹחֵב הַסֵּיט (בְּפֹל)** – כמו הרווח שיש בין האצבע לאמה כשמרחיבן. ומכך שהמלכן והמנפץ חייבים בשיעור שחייב הטווה, **אֲלָמָא** – מוכח ש**כִּינּוֹן דְּלִטּוּיָה קָאִי שִׁיעוּרָא בְּטוּי** – כיון שהצמר עומד לטויה שיעורו לענין כל המלאכות הנעשות בו כצמר טווי, **הָקָא נָמִי** – גם כאן בעזר שאינו מעובד, **כִּינּוֹן דְּלַעֲבָדוֹ קָאִי שִׁיעוּרוֹ בְּמַעֲבָדוֹ** – כיון שהעזר עומד

לעיבוד שיעורו בעזר מעובד. עוד שאל: **וְעוֹר שִׁאינו מעובד שִׁלָּא עוֹמֵד לְעַבְדּוֹ, בְּכֻמָּה שִׁיעוּרוֹ לְהַתְחִיב עַל הוֹצָאתוֹ. אָמַר לִיה רַב נַחֲמֵן, לֹא שְׁנָא** – אינו שונה מהשיעור שחייב על הוצאת עזר מעובד, שהוא כדי לעשות תיק לקמיע.

רבא מקשה על רב נחמן: **וְלֹא שְׁנִי** – וכי אין חילוק בין המוציא עזר **מַעֲבָד לְמוֹצִיא עוֹר שִׁאינו מַעֲבָד, אִיתִיבֵיהּ** – הקשה רבא לרב נחמן, שינוי בברייתא, **הַמוֹצִיא סְמִנִין שֶׁל צֶבַע שְׂרִינִין** במים, שכבר ראויים לצבוע בהם, שיעורם **כְּדִי לַצְבּוֹעַ בְּהֵן דְּיוֹנָמָא** – לצבוע מעט צמר ולהראותו כדוגמא ללוקח לדעת אם רוצה צבע זה, והוא כאותו שיעור צמר הנצרך ל**אִירָא** – לסתום את פי הקנה שבו נותן את חוט הערב. **וְאִילוּ בְּסִמְנִין שִׁאינו שְׂרִינִין** במים, **הֲנֵן** במשנה (להלן פט); המוציא **קְלִיפֵי אֲנָזִים** – קליפה לחה הגדלה על קליפת האגוז בעודו לח, **וְקְלִיפֵי רְמוּנִין, סְטִים** – מין צמח שמוציאים ממנו צבע אדום, שכל אלו עומדים לשירותם במים לעשות מהם צבע, שיעורם שיהא ראוי לעשות מהם צבע **כְּדִי לַצְבּוֹעַ בְּהֵן בְּגָד קָשָׁן [לְפִי] סְבָבָה** – בגד קטן שנותנות הנשים באמצע הכיסוי שעל ראשיהן. והוא שיעור גדול יותר מכדי לצבוע דוגמא לאירא, ומוכח ששיעור הצבע שאינו מוכן גדול משיעור הצבע המוכן, וממילא, גם לגבי המוציא עזר יש לומר, שיעור שאינו מעובד שיעורו גדול מעזר מעובד, ולא כרב נחמן שהשוה ביניהם.

מתרצת הגמרא: **הָא אִיתְמַר עָלָה** – הרי כבר נאמר על משנה זו טעם החילוק בין סממני צבע המוכנים לשימוש, לסממנים שאינם מוכנים לשימוש. **אָמַר רַב נַחֲמֵן אָמַר רַבָּה בְּרַ אֲבוּהִי, לְפִי שִׁאינו אֲדָם מוֹרֵחַ לְשִׁירוֹת** שיעור מועט של סממני הראויים רק לצבוע ב**הֵן דְּיוֹנָמָא** כשיעור הנצרך ל**אִירָא**, ולכן כשעדיין אינם שרויים, אינם חשובים בשיעור מועט זה, אבל בעזר, אדם טורח לעבדו גם בשיעור הראוי לתיק לקמיע, ולכן אף כשאינו מעובד חשוב הוא בשיעור זה.

רבא מוסיף להקשות לרב נחמן: **וְהָרִי הַמוֹצִיא וְרִעּוּנֵי נִינְהָ, דְּמִקְמִי דִּירְעִינְהוּ** – שלענין הוצאתם קודם וריעתם **הֲנֵן** במשנה (להלן צ). **וְרִעּוּנֵי נִינְהָ שִׁיעוּרָם פְּחוּת מִכְּגוּרְגֵרָתָהּ, רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בִּתְרִיא אָמַר**, אפילו אם לא הוציא אלא **הַמְשָׁה** זרעונים חייב. **וְאִילוּ בְּתֵר** דִּירְעִינְהוּ – לענין זרעונים לאחר שנורעו **הֲנֵן** במשנה (להלן פ); המוציא **זָבֵל וְחוֹל הָדָק**, שיעורו הוא **כְּדִי לְזַבֵּל בּוֹ קִלְח אֶחָד שֶׁל כְּרִיב, דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא, וְהַכְּמִים אֲוִמְרִים**, שיעורו הוא **כְּדִי לְזַבֵּל כְּרִישָׁא**, ומוכח, שלאחר הזריעה השיעור קטן יותר מלפני הזריעה, ואפילו זרע אחד חשוב הוא, ואם כן גם לגבי המוציא עזר, יש לומר שיעור מעובד שיעורו קטן מעזר שאינו מעובד, ולא כרב נחמן שהשוה ביניהם.

מתרצת הגמרא: **הָא אִיתְמַר עָלָה** – הרי כבר נאמר על משנה זו טעם החילוק שבין המשניות, **אָמַר רַב פֶּפְא, הָא דִּירְעָה** – המשנה העוסקת בהוצאת זבל שמתבאר בה שזרע אחד חשוב הוא, מדברת בזרעונים שנורעו, **וְהָא דִּלֹּא זִרְעָה** – המשנה העוסקת בהוצאת זרעונים שמתבאר בה שהשיעור הוא פחות מכגורגרת, מדברת בזרעונים שעדיין לא נורעו, ולכך אין המוציא מתחייב על הוצאת זרע אחד, **לְפִי שִׁאינו אֲדָם מוֹרֵחַ לְהוֹצִיא נִימָא** – גרעין אחת לזריעה, משום שמלאכת הזריעה יש בה טריחה גדולה ואין אדם טורח לזרוע גרעין אחד בלבד, לכן, קודם הזריעה אין גרעין אחד חשוב. אבל בעזר, אדם טורח לעבדו גם בשיעור הראוי לתיק לקמיע, ולכן אף כשאינו מעובד, חשוב הוא בשיעור זה.

רבא מוסיף להקשות לרב נחמן: **וְהָרִי טִיט, דְּמִקְמִי דִּלְיִנְגְלִיָּה** – שכשעדיין לא גיבלו במים **תֵּנָא** בברייתא, **מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּמוֹצִיא שׁוֹפְכִין** – מים סרוחים לרשות הרבים, **שִׁשְׁיִיעוּרָן כְּרִיבְעִית, שִׁבְפּוּת מִזָּה** אינם ראויים לכלום, **וְהוֹינִן [בָּה] – וְנִשְׁאֵנוּ וְנִתְּנוּ** בדברי ברייתא זו (לעיל עח), **שׁוֹפְכִין לְמֵאָה חֲזוּ – לְמָה הֵם** ראויים, **וְאָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה, רֵאיוּם הֵם לְזַבֵּל בְּהֵן אֶת הַטִּיט**. הרי שאין הטיט חשוב אלא אם כן יש בו שיעור שצריך לגבול ברביעית

מיום. וְאִילוּ בֵּתָר דְּנִבְלִיָּה – לגבי טיט שכבר גיבלו במים תִּנְיָא
בברייתא, המוציא טִיט מגובל, שיעורו כְּדִי לַעֲשׂוֹת בֶּהֱן פִּי כּוֹר –
לסתום את הנקב שבתנור הצורפים, שבו נותנים את המפוח, כדי
שיכנס בו המפוח בדוחק, ושיעור זה הוא קטן מהשיעור שנאמר לגבי
טיט שאינו מגובל, וממילא, גם לגבי המוציא עור, יש לומר שעור
מעובד שיעורו קטן מעור שאינו מעובד, ולא כרב נחמן שהשוה
ביניהם.

מתרצת הגמרא: הָתָם נִמְי כְּדִאֲמָרֵן – גם שם יש טעם לחלק כמו
שאמרנו שם, לִפִּי שְׂאֵין אֲרָם טוֹרַח (בֶּהֱן) לְנַבֵּל אֶת הַטִּיט בשיעור
הראוי לַעֲשׂוֹת בּוֹ פִּי כּוֹר, שהוא שיעור מועט, משום שמלאכת
הגיבול יש בה טירחה גדולה, ואם צריך טיט כדי לסתום פי כור, מגבל
יותר ומשתמש בו לדברים אדומים, ולכן קודם גיבולו אינו חשוב
בשיעור מועט זה, אבל כור, כור, אדם טורח לעבדו גם בשיעור הראוי
לתיק לקמיע, ולכן כאשר אינו מעובד, חשוב הוא בשיעור זה.

הגמרא מקשה על רב נחמן: תָּא שְׂמַע – בא ושמע ראיא לדבר, דְּאֲמַר
רְבִי חִיָּיא בַּר אֲמִי מוֹשְׁמִיָּה –(משמו) דַּעוּלָא, שְׁלֹשָׁה מִינֵי עוֹדוֹת הֵן
החלוקים בשמותיהם ובשיעוריהם לענין הרצאה בשבת, מִצָּה,
וְחִיפָה, וְדִיפְתָרָא.

הגמרא מבארת מה הם שלשה מיני עורות אלו וכמה שיעורם: 'מִצָּה'
כְּמִשְׁמַעוּת – כמשמעות המילה מצה, שלא נעשה בו שום תיקון, וזהו
עור דְּלָא מְלִיח – שעדיין לא נמלח, ודְּלָא קְמִיח – ולא השרו אותו
בקמח ומים, וְדִלָא עֲפִיץ ולא השרו אותו בעפצים, שהם דברים
הנעשים בעיבוד העור, ודומה למצה שלא נעשה בה החימוץ הנעשה
בלחם הרגיל. וְכִמְהָ שִׁיעוּרֵי שֵׁל הָעוֹר הַקְרוֹי מִצָּה להתחייב אם
הוציאו בשבת. תִּנְיָ רַב שְׂמוּאֵל בַּר רַב יְהוֹדָה, שיעורו כְּדִי לַצּוֹר
–(לכסותו) בּוֹ מִשְׁקוּלָת קִמְנָה העשויה מעופרת. וְכִמְהָ גודלה של
משקולת זו, אֲמַר אֲבִי, רִיבְעָא דְרִיבְעָא דְפּוֹמְבְּדִיתָא – רובע ליטרא
של פומבדיתא.

'חִיפָה' הוא עור דְּמְלִיח – שנמלח כבר, וְלָא קְמִיח וְלָא עֲפִיץ – אבל
עדיין לא נשרה בקמח ומים, ולא בעפצים. וְכִמְהָ שִׁיעוּרֵי להתחייב
אם הוציאו בשבת, כְּדִתֵּנּוּ במשנתנו, עוֹר שיעורו כְּדִי לַעֲשׂוֹת מִמּוֹ

תיק לקמיע, ושיעור זה הוא פחות מהשיעור הנצרך לצור משקולת
קטנה.

'דִּיפְתָרָא' הוא עור דְּמְלִיח וְקְמִיח – שכבר נמלח ונשרה בקמח ומים,
וְלָא עֲפִיץ – אבל עדיין לא נשרה בעפצים. וְכִמְהָ שִׁיעוּרֵי להתחייב
אם הוציאו בשבת, שיעורו הוא אם יש בו כְּדִי לְכַתּוֹב עָלָיו אֶת הַנֶּמֶל,
דהיינו לכתוב 'הרי את מותרת לכל אדם', ושם הבעל והאשה,
העדים והזמן, שזהו עיקר הגט, ושיעור זה הוא הקטן מכולם.

הגמרא מסיימת את הקושיא: קִתְּנֵי מִיָּתָה – מכל מקום למדנו, שעור
שאינו מעובד כלל –(ומצה) שיעורו כְּדִי לַצּוֹר בּוֹ מִשְׁקוּלָת קִמְנָה,
וְאֲמַר אֲבִי שהוא רִיבְעָא דְרִיבְעָא דְפּוֹמְבְּדִיתָא, ושיעור זה גדול
מהשיעור הנצרך בעור שהתחיל לעבדו –(חיפה) שהוא כדי לעשות
קמיע, ולא כרב נחמן שהשוה בין עור מעובד לעור שאינו מעובד.

מתרצת הגמרא: הָתָם כְּבִישׁוּלָא – שם כשאמרו שיעור שאינו מעובד
שיעורו כדי לצור משקולת קטנה, מדובר בעור לח מיד לאחר
שהופשט מהבהמה, שעדיין אינו ראוי לעיבוד, אבל עור יבש הראוי
לעיבוד, שיעורו שווה לעור מעובד.

מוסיפה הגמרא להקשות לרב נחמן: וְהִתֵּנּוּ במשנה (כלים פכ"ז מ"ב),
הַכֶּגֶר שיש בו שְׁלֹשָׁה טפחים על שְׁלֹשָׁה טפחים, ראוי הוא לִקְבֵּל
טומאת מִדְּרָם, אבל בפחות משיעור זה אינו ראוי לישיבה ואינו
נטמא טומאת מדרס. הֶשֶׁק – בגד הארוג מנוצה של עזים, שיעורו
אֲרֻבָּעָה טפחים על אֲרֻבָּעָה טפחים. הָעוֹר של בהמה, שיעורו חֲמִשָּׁה
טפחים על חֲמִשָּׁה טפחים. מִפְּזִין – מחצלת של קנים, שיעורו שְׁשָׁה
טפחים על שְׁשָׁה טפחים. מסיימת המשנה: ושיעורים אלו שאמרנו
בשק ועור ופופץ, הם כִּין לְעֵנִין טומאת מִדְּרָם כִּין לְעֵנִין טומאת מָת.
וְתֹאנִי עָלָה – ושנינו בברייתא על משנה זו, הַכֶּגֶר וְהֶשֶׁק וְהָעוֹר,
בְּשִׁיעוּרֵי שנאמר בהם לְעֵנִין טוֹמְאָה, כֶּהָּ הוא הַשִּׁיעוּרֵי שלהם לְעֵנִין
הוֹצָאָה בשבת. הרי שיעור שאינו מעובד שיעורו חמשה טפחים על
חמשה טפחים, ואינו שווה לשיעורו של עור מעובד שהוא כדי לעשות

תיק לקמיע, ולא כרב נחמן שהשוה ביניהם.
מתרצת הגמרא: תְּהוּא בְּקוֹרְטוּבְלָא – מה שנאמר שם ששיעור העור
לענין הרצאה הוא חמשה טפחים על חמשה טפחים, מדובר בעור

שבת דף עט עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שישי) קכג

57 לא יתחייב על הוצאת דוכסוטוס בשיעור הראוי לכתוב עליו פרשת
 58 'שמע' בקלף.
 59 מתרצת הגמרא: לְמַצוֹה – באמת מצוה מן המובחר לכתוב תפילין על
 60 הקלף ולא על הדוכסוטוס, וכיון שדרך בני אדם לעשות המצוה כמו
 61 שהיא לכתחילה, ואינם מצניעים דוכסוטוס לתפילין, לפיכך אין
 62 חייבים על הוצאתו בשיעור זה. אמנם בודאי רשאי לכתוב תפילין
 63 אף על הדוכסוטוס וכדברי רב.
 64 מוסיפה הגמרא להקשות על רב: תָּא שְׁמַע – בא ושמע ראיא לדבר
 65 מברייאתא, הִלְכָה לְמַשָּׁה מְסִינִי, את פרשיות התפילין כותבים על
 66 הַקֶּלֶף – החלק החיצוני של עור הבהמה, וְאֵת הַמְּזוּזָה כותבים על
 67 הַדּוּכְסוּטוּס – החלק הפנימי של עור הבהמה. על הַקֶּלֶף כותבים
 68 בְּמָקוֹם בָּשָׁר – בצידו הפנימי הפונה לכיוון הברש, ועל הַדּוּכְסוּטוּס
 69 כותבים בְּמָקוֹם שִׁיעוֹר – בצידו החיצוני הפונה לכיוון שיער הבהמה.
 70 וקשה לרב הסובר שכותבים תפילין על דוכסוטוס, מתרצת הגמרא:
 71 מה ששנינו שהתפילין נכתבות על הקלף הוא רק לְמַצוֹה לכתחילה,
 72 אבל בדיעבד אף אם כתב על דוכסוטוס כשר, כמו שאמר רב.
 73 מקשה הגמרא: וְהִתְנִיחָא – והלא שנינו בברייאתא, אם שִׁנָּה וכתב על
 74 קלף במקום שצריך דוכסוטוס או על דוכסוטוס במקום שצריך
 75 קלף, פְּסוּל. ואם כן אי אפשר לתרץ שמה ששנינו שהתפילין נכתבים
 76 על הקלף הוא רק למצוה ואינו מעכב. מתרצת הגמרא: אֲמַזוּזָה – דין
 77 זה שאם שינה פסול נאמר רק לגבי מזוזה, שאם שינה וכתבה על
 78 הקלף פסולה, אבל בתפילין אף אם שינה וכתבן על דוכסוטוס
 79 כשירות.
 80 מקשה הגמרא: וְהִתְנִיחָא – והלא שנינו בברייאתא, שִׁנָּה בִּזְה וְכֹה – או
 81 בזה, פְּסוּל, והיינו, שבין אם שינה וכתב תפילין על דוכסוטוס, ובין
 82 אם שינה וכתב מזוזה על הקלף פסול. מתרצת הגמרא: באמת אין
 83 כוונת הברייאתא גם לתפילין, אלא אִידִי וְאִידִי – זה וזה, כלומר שני
 84 האופנים שהברייאתא עוסקת בהם וכתבת עליהם 'בזה ובזה' הולכים
 85 אֲמַזוּזָה, וְהָא – והאופן האחד שאם שינה פסול הוא באופן דִּתְתִּיבָהּ
 86 אֶקְלָף – שכתב את המזוזה על הקלף, ואפילו אם כתב בְּמָקוֹם
 87 שִׁיעוֹר, וכל שכן אם כתבו במקום בשר, אִי נִמְי' – והאופן השני
 88 שינה פסול, הוא שכתב את המזוזה אֲדוּכְסוּטוּס כדינו, אלא
 89 ששינה וכתבה בְּמָקוֹם בָּשָׁר ולא במקום שיער.
 90 הגמרא מביאה תירוץ נוסף על קשייתא: וְאִיבְעִית אִמָּא – ואם
 91 תרצה תוכל ליישב זאת כך, שבאמת כוונת הברייאתא 'בזה ובזה'
 92 לתפילין ולמזוזה, שאם כתב תפילין על דוכסוטוס התפילין פסולות,
 93 ואם כתב מזוזה על קלף המזוזה פסולה, ואין לדחות דברי רב
 94 שהכשיר תפילין שנכתבו על הדוכסוטוס מכח ברייתא זו, מפני שדין
 95 'שִׁנָּה בִּזְה וְכֹה' תִּנְיָא הִיא – נחלקו בו תנאים, דִּתְתִּיבָהּ בברייאתא,
 96 שִׁנָּה בִּזְה וְכֹה – בתפילין ובמזוזה, שכתב תפילין על דוכסוטוס
 97 ומזוזה על קלף, פְּסוּל. רַבִּי אֲחָא מְכַשֵּׁר מְשוּם –משמו של רַבִּי
 98 אֲחִי בַר חֲנִינָא, וְאֲמַרִי לָהּ – ויש אומרים שרבי אחא אמר הלכה זו
 99 מְשוּם רַבִּי יַעֲקֹב בְּרַבִּי חֲנִינָא. ורב מעמיד שרבי אחא שמכשיר היינו
 100 בתפילין שנכתבו על דוכסוטוס, וסובר כמותו.
 101 אופן נוסף ליישב את הקושיא מהברייאתא: רַב פָּפָא אָמַר, אמנם
 102 כוונת הברייאתא 'שינה בזה ובזה פסול' היא כפשוטו, שבין אם שינה
 103 וכתב תפילין על דוכסוטוס, ובין אם שינה וכתב מזוזה על הקלף
 104 פסול, אך לא קשה לרב מברייאתא זו, משום שרַב דְּאָמַר בְּתִנְיָא דְּבִי
 105 מְנַשָּׁה – רב סובר כתנא מבית מדרשו של מנשה החולק על ברייתא
 106 זו, דִּתְנָא דְּבִי מְנַשָּׁה, בְּתִבָּה עַל הַנִּידָר העשוי מעשבים ועל הַמְטִילִית
 107 – חתיכת בד, פְּסוּלָה, אבל אם כתבה על הקלף ועל הַנִּידָר ועל
 108 הַדּוּכְסוּטוּס, פְּשִׁירָה.
 109 מסיים רב פפא את תירוצו: בְּתִבָּה מֵא' – על מה אמר התנא שאם
 110 כתבה על קלף גויל ודוכסוטוס כשרה, אִילִימָא – אם נאמר שאמר
 111 כן על מְזוּזָה, מְזוּזָה אֶקְלָף מִי בְּתִבְנִין – וכי מזוזה כשירה להיכתב
 112 על קלף, אֶלָּא לֹא – אלא ודאי שאמר כן התנא על תפילין, וסבר

1 שבשילו ברותחים כדי שיתקשה ויהיה ראוי לישב עליו, או לכסות בו
 2 כסא ומטה, או לעשות ממנו שולחן, ועור זה אינו ראוי אלא
 3 לשימושים אלו, ובפחות משיעור זה אינו ראוי להם, ואינו חשוב,
 4 ולכך שיעורו כפי מה שנצרך לשימוש זה, אבל סתם עור הראוי
 5 לעיבוד, אף שעדיין אינו מעובד, שיעורו שזה לעור מעובד.
 6 שנינו במשנה: המוציא קֶלֶף, שיעורו בְּדִי לְכַתוֹב עָלָיו פְּרָשָׁה קְטַנָּה
 7 שבתפילין שהיא פרשת 'שמע ישראל'. הגמרא דנה בשיעור הקלף.
 8 מקשה הגמרא: וְרַמְיָנָהּ – וקשה מהברייאתא ששנינו, המוציא קֶלֶף –
 9 החלק החיצוני של עור הבהמה כשהולקים אותו לשנים,
 10 וְדוּכְסוּטוּס – החלק הפנימי של עור הבהמה, השיעור הוא בְּדִי
 11 לְכַתוֹב עָלָיו מְזוּזָה, והיינו פרשת 'שמע' ופרשת 'והיה אם שמוע'
 12 שהם הפרשיות הכתובות במזוזה, ולא כמו שמבואר במשנתנו
 13 ששיעור הקלף שחייבים על הוצאתו הוא כדי לכתוב פרשת 'שמע'
 14 לבדה.
 15 מתרצת הגמרא: מֵא' מְזוּזָה – מה כוונת הברייאתא במה שאמרה
 16 שהשיעור הוא כדי לכתוב מזוזה, מְזוּזָה שֶׁבְּתִפְלִין, כלומר פרשה
 17 אחת מארבע פרשיות שבתפילין, והיינו הפרשה הקטנה שבהם שהיא
 18 פרשת 'שמע'.
 19 שואלת הגמרא: וְכִי לָהּ – וכי קוראים לפרשיות שבתפילין,
 20 'מְזוּזָה'. משיבה הגמרא: אֵין – אכן, הפרשיות שבתפילין גם הן קרויות
 21 מזוזה, וְהִתְנִיחָא – וכן שנינו בברייאתא, רְצִיעוֹת תְּפִלִּין המחוברות עִם
 22 הַתְּפִלִּין, מְטַמְּאוֹת אֶת הַיָּדִים, שהנוגע ברצועות, הרי הוא מטמא
 23 את התרומה בנגיעתו, אבל אם הרצועות הן בְּפִנִי עֲצָמָן, ואינן
 24 מחוברות לתפילין, אֵין מְטַמְּאוֹת אֶת הַיָּדִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה
 25 אָמַר מְשוּם –משמו של רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַנּוֹגֵעַ בְּרְצִיעָה של תפילין,
 26 אף כשהיא מחוברת לתפילין, מְטַמֵּא – ידי טהורות ואינן פוסלות את
 27 התרומה, עַד שִׁינֵּעַ בְּקִצְצָה – בבית של התפילין שהפרשיות בתוכו.
 28 רַבִּי זְבִידִי מְשַׁמּוּ של רבי שמעון אָמַר, אף אם נגע בקציצה מְטַמֵּא,
 29 עַד שִׁינֵּעַ בְּמְזוּזָה עֲצָמָה – בפרשיות עצמן. והרי לנו בלשונו של רבי
 30 זכאי שפרשיות התפילין קרויות מזוזה.
 31 מקשה הגמרא: אֵין נִיתָן לְבָאֵר את מה ששנינו בברייאתא 'קלף
 32 ודוכסוטוס כדי לכתוב עליו מזוזה' שהכוונה למזוזה שבתפילין, וְהָא
 33 מְדַקְדְּנֵי סִיפָא – והרי מכך ששנינו בסיפא של הברייאתא, המוציא
 34 קֶלֶף שיעורו בְּדִי לְכַתוֹב עָלָיו פְּרָשָׁה קְטַנָּה שֶׁבְּתִפְלִין, שֶׁהִיא שְׁמַע
 35 יִשְׂרָאֵל, מְבַלֵּל דְּרִישָׁא – משמע מזה שברישא ששנינו לגבי הוצאת
 36 קלף ודוכסוטוס ששיעורם 'כדי לכתוב עליו מזוזה', בְּמְזוּזָה עֲצָמָה
 37 עֶסְקִינֵן – מדובר במזוזה ממש, ולא בפרשיות התפילין הקרויות
 38 מזוזה. ואם כן קשה מהרישא לסיפא, שברישא שנינו ששיעור הקלף
 39 הוא כדי לכתוב מזוזה, ואילו בסיפא שנינו ששיעור הקלף הוא כדי
 40 לכתוב פרשה קטנה שבתפילין.
 41 מתרצת הגמרא: הָכִי קִתְנִי – כך יש לשנות בברייאתא, המוציא קֶלֶף
 42 וְדוּכְסוּטוּס שִׁיעוֹרָן בְּכַמָּה, הַדּוּכְסוּטוּס, שיעורו בְּדִי לְכַתוֹב
 43 עָלָיו מְזוּזָה, והיינו פרשת 'שמע' ופרשת 'והיה אם שמוע' הכתובות
 44 במזוזה, שהדוכסוטוס אינו כשר לכתוב עליו תפילין, והקֶלֶף שיעורו
 45 בְּדִי לְכַתוֹב עָלָיו פְּרָשָׁה קְטַנָּה שֶׁבְּתִפְלִין, שֶׁהִיא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל,
 46 שהקלף כשר לכתוב עליו תפילין.
 47 הגמרא דנה עוד בענין דוכסוטוס וקלף: אָמַר רַב, דוּכְסוּטוּס הֲרִי
 48 הִיא בְּקֶלֶף, מַה קֶלֶף בּוֹתְבִין עָלָיו – כשר הוא לכתוב עליו תפילין,
 49 אף דוּכְסוּטוּס בּוֹתְבִין עָלָיו תְּפִלִּין.
 50 מקשה הגמרא: תִּנְן – שנינו במשנתנו, המוציא קֶלֶף, שיעורו בְּדִי
 51 לְכַתוֹב עָלָיו פְּרָשָׁה קְטַנָּה שֶׁבְּתִפְלִין, שֶׁהִיא פְּרָשָׁה שְׁמַע יִשְׂרָאֵל,
 52 ומכך נשקט התנא שיעור זה רק לגבי קלף, משמע שהמוציא (קֶלֶף)
 53 אֵין – אכן חייב על הוצאתו בשיעור מועט כדי לכתוב פרשת 'שמע',
 54 אבל המוציא דוּכְסוּטוּס לֹא – אינו חייב בשיעור מועט כזה, אלא
 55 בשיעור הראוי לכתוב מזוזה, דהיינו פרשת 'שמע' ופרשת 'והיה אם
 56 שמוע'. ולרב הסובר שדוכסוטוס כשר לכתובת תפילין בקלף, מדוע

1 שתפילין שנכתבו על דוכסוסטוס כשרים, וממילא יש לומר שאף רב
2 סבר כמותו.
3 דוחה הגמרא את תירוצו: וְלִיטַעְמִיךְ – ולשיטתך שהעמדת את
4 הברייטא בתפילין עדיין קשה, תְּפִילִין אֲגוּל מִי כְּתִיבִין – וכי תפילין
5 כשירות להיכתב על גויל, [אֶלָּא] צריך לומר, דְּבִי תִנָּא הָיָא –
6 שברייטא זו שנויה בְּסִפְר תוֹרָה, ואם כן אין ממנה ראיה לרב.
7 הגמרא מנסה להוכיח כדברי רב: לִימָא מְסִיעֵ לִיה – האם נאמר
8 שיש סיוע לרב מהברייטא ששנינו, בְּיוֹצֵא בּוֹ, תְּפִילִין שֶׁכָּלוּ וְסִפְר
9 תוֹרָה שֶׁכָּלוּ, אֵין נוטלים מהם פרשת 'שמע' ופרשת 'והיה אם שמוע'
10 ועוֹשִׂין מֵהֶן מוֹזוּתָה, לְפִי שְׁאֵין מוֹרִידִין מְקֻדָּשָׁה חֲמוּרָה לְקֻדְשָׁה
11 קְלָה.
12 מדייקת הגמרא: טַעְמָא – הטעם שאין עושים מזוזה מספר תורה
13 ותפילין, דְּאֵין מוֹרִידִין מְקֻדָּשָׁה חֲמוּרָה לְקֻדְשָׁה קְלָה, הָא – אבל אם
14 היו מוֹרִידִין מְקֻדָּשָׁה חֲמוּרָה לְקֻדְשָׁה קְלָה, היו עוֹשִׂין מהם מזוזה.
15 ויש לברר, דְּכִתְיָבָא אֲמַאי – על מה נכתבו ספר תורה ותפילין אלו,
16 לֹא דְּכִתְיָבָא אֲדוּכְסוּסְטוֹס – האם לא נכתבו על דוכסוסטוס, שהרי
17 אם נכתבו על הקלף היו פסולים למזוזה גם לולא הטעם שאין
18 מורידים מְקֻדָּשָׁה חֲמוּרָה לְקֻדְשָׁה קְלָה, וממילא, יש ראיה
19 מהברייטא לרב שתפילין שנכתבו על דוכסוסטוס כשירות.

20 דוחה הגמרא: לֹא – אין מדובר שנכתבו על דוכסוסטוס, אלא
21 דְּכִתְיָבָא –[שנכתבו] עַל הַקְּלָף, ואין ראיה לרב שתפילין שנכתבו על
22 דוכסוסטוס כשירות.
23 מקשה הגמרא על הדחיה: וּמִזוּזָה אֶקְלָף מִי כְּתִיבִין – האם כותבים
24 מזוזה על קלף, הרי שנינו לעיל בסמוך שאם שינה וכתב מזוזה על
25 קלף המזוזה פסולה, ואם כן כיצד ניתן לעשות מהן מזוזה. מתרצת
26 הגמרא: אֵין – אכן, תנא זה סובר שמזוזה שנכתבה על קלף כשירה,
27 וְהִתְנָא – וכן שנינו בברייטא, מזוזה שְׁכָתְבָה עַל הַקְּלָף עַל הַנִּייר
28 וְעַל הַמַּטְלִית, פְּסוּלָה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר, רַבִּי מֵאִיר הָיָה
29 כּוֹתְבָה עַל הַקְּלָף מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי כֵן מְשַׁתְּמֶרֶת, שהקלף נשמר יותר
30 מהדוכסוסטוס, ואף התנא ששנה ברייתא זו סובר כרבי מאיר.
31 אומרת הגמרא: הַשְּׁתָּא דְּאֵתִית לְהָכִי – עכשיו שאתה מפרש כך,
32 שיש תנא הסובר שמזוזה שנכתבה על קלף כשירה, לְרַב נָמִי לֹא
33 תִּימָא – גם לפי רב אל תאמר ותפרש בדבריו שדוּכְסוּסְטוֹס הָרִי הוּא
34 בְּקְלָף, והיינו שכשר הוא לכתיבת תפילין כקלף, אֶלָּא אִימָא – תאמר
35 ותפרש את דבריו, שְׁקָלָף הָרִי הוּא בְּדוּכְסוּסְטוֹס, מֵה דוּכְסוּסְטוֹס
36 כּוֹתְבִין עָלָיו מוֹזוּתָה, אָף קְלָף כּוֹתְבִין עָלָיו מוֹזוּתָה.
37 שנינו במשנה: המוציא דִּיּוֹ, שיעורו בְּדִי לְכַתּוֹב שתי אותיות.